

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૨૮

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ગુજરાતી સાહિત્યના ઇતિહાસ

વિષય ક્ર : ૨૪

ગુલબકાવલી.

ખેલનો ટુંક સાર.

અંક પહલો. (૧)

પ્રથમ ઇશ્વર પ્રાર્થના થયા બાદ ગીરકરતાન મેહેરમા ગજા ચિત્રસિંહનો દરબાગ બસાય છે તેમા રાજના ચાર કુવરો પ્રધાન સેન્યાપતિ ઈન્દ્રો, તમામ રાજ્ય મેવકો યુક્ત સભા ભગાધને ખેડી છે. તેમા ગજા પોતાના પુત્ર તાજલનુ મુખ જોવાથી અધ થયો છે જેથી ગમગીનીમા ખેડો છે તેને દેખતો કરવાને ગુલબકાવલીનુ પુષ્પ લેવાને ગજાના ચાર કુવરો ગીરકરતાન છોડીને ત્યાંથી નીકળે છે— બાલ્યાવસ્થાથી જ ગલમા પડેલો તાજલ એક ભોમાનદ નામના રૂપિના આશ્રમમા હાથરી મોઢિટો થયો છે. તેને બકાવલીનું પુષ્પ લેતા નીકળેલા ચાર કુવરો મળે છે તેમનાથી તાજલ સરવે વાતે વાકેફ થાય છે પછી તે પણ ત્યાંથી બકાવલીનું ફુલ લેવાને નીકળે છે બાદ ચારે કુવરો મનીપુર નમના શહેરમા આવે છે ત્યાં લાખી ગુણીકાને ઘેર જઈ ચોમગ ખેંચે છે તેમા દારી જવાથી લાખીના ગુલામ થઇ રહે છે

અંક બીજો. (૨)

તાજલમુખ મનીપૂરમા આવે છે. તેને માર્ગમા એક બીલુક ડોંગી મળે છે. તેનાથી લાખીની દગલમાજી વીશે વાકેફ થાય છે પછી લાખીના મેહેલમા જાય છે તે તે પણ લાખીની સાથે હારજનની બાજી રમે છે તેમાં લાખીને તાજલ જીતે છે જેથી લાખી તાજલની સ્ત્રી થઇને રહે છે. બાદ લાખીએ હાર પમાડીને જે કેટલાં એક અમીર ઉમરાવોને પોતાની જેલમાં પુરેલા છે તેને તાજલ છોડાવે છે તેમા તાજલના ચારે ભાઈઓ પણ છુટા થઈ જાય છે બાદ ૫ લાખીને થેડી મુદતમાં પાછો આવવાનો વાયદો કરી પાછો

ત્યાથી બકાવલીના ડુલની શોધમાં જાય છે તે જગલમાં એક બુલ-
બુલ નામની પરીને રાક્ષસે કેદ કરેલી છે ત્યાં આવે છે ને રાક્ષસને
મારી પરીને છોડાવે છે જેથી તે બુલબુલ પરી તાજલની સાથે પા-
ણી યદ્યુ કઠવાને આહે છે ને તાજલને વચન બધન કરી પછી તે-
ને બકાવલીના પરસ્તાનમાં લઈ જાય છે. બાદ લાખીને ગુજરાતી
શીક્ષણ આપનાર મણીલાલ માસ્તર લાખી પાસે ગુરૂ દક્ષણ લેવાને
અયોગ્ય માગણી કરે છે જેથી લાખી તેને તીરંકાર દઈ કાઢે છે
પછી બુલબુલ પરી તાજલને એક કટક નામના રાક્ષસની સાથે બ-
કાવલીના બાગમાં મોકલે છે ત્યાં તે બકાવલીનું ડુલ લઈ લે છે ને
આખરે બકાવલીની સાથે તાજલની પ્રીતી જોગાય છે પછી તાજલ
તથા બકાવલી બે જણ પલગમાં પોઢે છે તે બકાવલીની મા અડ-
પરીના જોવામાં આવે છે જેથી તાજલને દરીઆમાં રેકેંદેવો બે
રાત્રમને ડુકમ કરે છે જેથી રાક્ષસો તાજલને દરીઆમાં ફેંકી દે છે
ને બકાવલી રૂદન કરતી રહે છે.

અંક ત્રીજો.

પોતાના પતિનો વિયોગ થવાથી બકાવલી તથા બુલબુલ જો-
ગણનો સ્વાગ લઈ પોતાના સ્વામીની શોધમાં જાય છે બાદ એક
યોગનાથ નામનો રૂપી સમુદ્રના કીનારા ઉપર સ્નાન કરે છે તેને કુ-
એસો તાજલ તણાઈ આવતો માલમ પડે છે જેથી તે દયાને ખા-
તર તેને જળની બહાર કાઢે છે જે વખતે તાજલ મરેસો નહીં પ-
ણ બેસુધ હાલતમાં માલમ પડે છે તેને આગતાસ્વાગતા કરી રૂપી
સુદ્ધીમાં લાવે છે બાદ તાજલ ત્યાંથી તે રૂપીની આજ્ઞા લઈને નીકળે
છે પછી જગલમાં રતો એક આધજો દૂકીર તાજલને મળે છે ને
તે દૂકીરની આખમાં બકાવલીનું ડુલ આજી અજમાવેલ કરે છે દૂ-
કીર દેખતો થાય છે તે વાત જગલમાં ગખડતા તાજલના ચાર બા-
ધ્યોને ખબર પડે છે જેથી તેઓ તાજલને મળે છે ને ડુલ છી-
નાવી લઈ તાજલને એક વાવમાં નાંખી પછી સીરકસ્તાન તરફ જાય
છે. બાદ બકાવલી તથા બુલબુલ જોગણ વેશે ત્યાં આવે છે તે તા-
જલને વવમાં કાઢે છે જે વખતે વાવનું પાણી પીવાથી તાજલ
આ રૂપ થઈ ગએસો નજર આવે છે બાદ એક રાક્ષસ ત્યાં -

છે તે તાજલને પોતાની સ્ત્રી, પારી હાથ પાંડીને પોતાના રેઠાણ પર
 ઘસડી જાય છે બાદ બકાવતીને બુલબુલ પણ ત્યાંથી જાય છે બાદ
 એક છગી નામની કૂટળીને મણીલાલ માસ્તર મળે છે ન્હાનીને
 પોતાને તાંબે કરવા વીસે છગીને બલામણુ કરે છે છગી રસ તની
 લાલચથી હા પાડે છે બાદ છગીને તેની સખી રગી મળે છે તેની
 માથે લાખીને રમાવવાની યુક્તિ કરે છે છગીની દાસી રગી લાખી
 ની બે દસીઓ પાણી ભરવા જાય છે તેને મળે છે તે તેની સાથે
 લાખીને ઘેર જાય છે લખી પોતાના પતિનો વિયોગ થવાની પ્રભુ
 પ્રાર્થના કરે છે તેને બેળવીન રગી છગીના મુકામ પર લઈ જાય છે
 ને ત્યાંથી યુક્તિ કરી છગી લાખીને જગલમા લઈ જાય છે ત્યાં મ
 ગલાલ માસ્તર લાખીને રમાવવા જાય છે ત્યાં મણીલાલ-લાખીનો
 કાચનિન રગી ને શુણસુદરી એ ચારેના જુન થાય છે રાક્ષસના
 તાબામાંથી તાજલ નાકો છે તેને ખેંચવા આવેલો રાક્ષસ તાજલને
 બદલે પાછો છગીને ઉઠાવી જાય છે બાદ સર્પ ડૉસ થવાથી લાખી-
 નુ મરણ થાય છે અઘાદ્ય દુઃખમાં દુઃખેલો તાજલ કાળનો માર્યો
 લાખીને લઈને ચીતામાં બળે છે ત્યાં બકાવતીને બુલબુલ આવી પ-
 હોએ છે પછી ત્યાં શકર પ્રગટ થાય છે તે લાખીને જીવતી કરે છે
 ને તાજલને પણ પાછો અજલ સ્વીતીમાં આણે છે એટલે અકાલથી
 તથા બુલબુલ પણ પ્રકાશ અમ્મ મળી જાય છે અને ત્યાંથી લાખીને
 ઘેર જાય છે.

બાદ ચારે કુવરો સીરકંસ્તાન જઈ પોતાના પિતાને બકાવતીનું
 પુલ આંજી દેખાતે કરે છે-દરમ્યાન તાજલનો દુત લડાઈની સ્ત્રી
 લઈ આવે છે તેની સાથે ચક્ષુને કાંઈ પણ શક્તિમાન ચક્ષુ
 ત્યારે છેવટે રાજ સીરકંસ્તાન પોતાના અગળા હાથ બાંધી સાંજે ન-
 મવા જાય છે તાજલ પોતાના પિતાને ઝાળખવાથી તેને બધન મુ-
 કત કરે છે પછી ચારે કુવરોનું પોગળ પ્રકાશ થાય છે તેમને રાજ
 દેશપાર કરે છે ને તાજલને ગાદીપર બેસાડી ગજ્યાબીકશે કરે છે.

પાત્રોનાં નામ તથા સંબંધ.

ચિત્રસિંહ—	ચિત્રાવતીનો રાજા
ધીરસિંહ		---	...
વીરસિંહ			
જયસિંહ			
વિજયસિંહ			
તાજલ—
ભોમાનંદ—
દેગો--
મણીલાલ—
યોગનાથ--
ભોગનાથ--
કાશ્યપરામ--
દયાળ	}
ગોપાળ			

સ્ત્રી વર્ગ.

લાખી—
ગુણસુદરી—
છંગી—
રંગી--
બકાવલી—
બુલબુલ--
ચંદ્રપદી--

એ સિવાય વારાગના, દાસીઓ, ચોપદાર, ગણેશો પરીઓ
વિગેરે વિગેરે--

શ્રી કૃષ્ણશાયનમઃ

બકાવલીના ખેલના ગાયનો.

આજકીઓ—

૧

વાંરી ધન તન તૂજપર નમીએ હે પ્રગટ હરીરે.
કીજે કરણા અત્રે કૃપાળુ સુખ કંદ,
દીજે રસાસ પૂરો પ્રેમ થકી વિદતો હરીરે
અક્ષય વાસી છો અક્ષમેલા તવ વીનતી કરીરે.
માગુ સાથ સદા સખકારી સહેજનંદ,
સેવું ચર્યું ચિતે નિત્યે બહુ હર્વ ધરીરે... ...વારી
આદ્ય અનાદી છો વિબુ, કષ્ટ કરો સૌ ફર
પ્રથક પ્રથક પ્રવેશમા, રગ રસ દયો ભરપૂર
કીધા છે બહુ કારજ નિજ બકતોના પ્રેમથીરે
તાર્યા સહેજે તેને કાપીને સૌ હદ... ...વારી
નિષ્કમી ને આન નેહ થકી સાહે ચતારે,
પાપીઓને તમે દયો છો દાતા દડ. વારી
ગોકુળમા ગીગધર તમે, કહેવાણા છો ગ્વાલ.
ધેનુ નિત્ય ચરાવતા, નદ તથા હે લાલ
ચમુના તીરે મોરલી ધારી વેણુ વખડતારે,
કરતા લીલા અકળીત તમે કૃષ્ણ ચદ... ...વારી
લૂટ્યા મહિયારીના મહી તમે ગેડી ગ્રહીરે
પ્રગટાવ્યો છે વળી ગોપીઓને આનદ... ...વારી

કચનીઓ—

૨

વાદ? ચદ વદનપર તનમન વારે જનુ જનુ ખુગ્યાન
પ્યારીપગ જનું જનુ ખુગ્યાન, નિહાળીને નાજુક કડી કમાન...વાદ
ચુદઃ ચોવનવેલી ખીસી રહી, જોબન ઝરણુ ટપકે બહુ રસ ટપકે બહુ
નાજુક ચપાકળી દુલ ચૂટતાં રસ રસીયો સોમી લેસે સડુ,
બેડી બાવે બહુ, પ્યારો મારો દીલ માહે ચહુ... ...વાદ

ચિત્રસીલ—

અપસોમ અખોથી અરે દેખુ નહીં કાઠ
 પૂજાની જે કિધી પિય રચના તે કિધી નહીં... અપસોમ
 પૂજનું મુખ ભળિતી હું અધરે ધરો
 હું ખમા કાઈ બાકી નહિ, રચો છું મુઝાઈ... અપસોમ
 ચક્ષુ જેના અસ્ત તેનો મિથ્યા છે સસાર
 જીવનુ તથા હવે મારે આ જગમાલી .. અપસોમ

આરે કુવરો—

૪

પૂજા લેવાને જાયે (૩) ઓ પીના મેરા પુ'પ
 તમારા હું ખરી હમેજ હું ખી બાહુ સદાએ છેયે પુ'પ
 તમારે ખાતર મુખ હું ખ સ્હેશુ, પતપાછો ન દેયે પુ'પ
 આગા આપો બાપુ વાર ન કીજે હમો આતુર છેયે પુ'પ

૫

આશકુવર—પ્રણામ પ્રણામ પ્રણામ, પિતાજી તમોને સૌ દગ્ગારી-
 ઓને જતી વેળાના પ્રણામ
 દરબાર—તમામ તમામ તમામ, મકટ હગ્ગે ને માથા કરસે પ્રબુજી
 શ્રી ધનસ્યામ,

ચિત્રસીલ—તમને છે મારી આશીશ

આશકુવરો—૧૩ વાંચ જુમદીશ

સર્વ—જાઓ પધારો ને માગદ્ય કરો પૂરસે પ્રબુજી હામ—પ્રણામ

તાજલ—

૬

હું ખ હગ્ગતા ચા' હું ખ કેમ આપે થમને પ્રબુજી દવાગુરે
 બાળપણથી વનચામ દીધો શામાટે હે કૃપાગુરે હું ખ
 માત પિતાએ ને તગ્ગોડી જન્મ વને વન ના મ્યોગે,
 તેડ વખતથી તે ગ્લણ ને કશળ સેવકને ગાખ્યોગે... હું ખ
 વનમા વય છોડીથી મ્હોટો કાંધો છે તે મોગાગીરે
 પગ વત પલુમા અનેક વિદ્નોમાથી લીધો કગારીગે.. .. હું ખ
 માત પિતા હશે કોણ મ્હાગ તે સ્વપ્ને નવ જાણુરે,
 ઉછર્યો છું હુતો જગલમા બીજુ ન કાઈ પ્રમાણુરે... .. હું ખ

તાજી—

જેણે કરી ન પીગાની શેઠ,
નાહક પાશ્વણ જનમ્બો જગમા ભુમીને આર દેવા
ધીક તેવા ધીક તેવા, ચક્ષણ પાપી એવા... ...જેણે,
ગાખી ઉદગ નવ માસને ઝીલ્યો જેણે ભાગ,
ન્યાનેથી મ્હોટા કર્યા વેઠી કષ્ટ અપાર,
આભાગ કેમ ભૂલાયજ તેમનો દુમાય એથી દેવા,
છે સેવા, મે ક્ષ મેવાજેણે

લાખી—

૮

આધ્યે આધ્યે મ્હેરબાન પ્યારે મેરે આધ્યે
આધ્યેજી આધ્યેજી આધ્યેજી આધ્યજી... ... આધ્ય
દડ જોખનકા દાન જાતુ તુમ્હે ખુરબાન. ... આધ્યે
અધ્યે આધ્યે અમ્મી લ્હેજત ઉડાધ્યે દીલખર ચારેજવ ન
નશીબ ખુલા કહુ આજ હુ મારા, આયે ખરે ખાનદાન
અમ્મ હો કદ્રદાન મેરે પ્યારે જવાન આધ્યે
અત્તર તેલ ડુલેલે ભાગતુ હાથર કડ એલીખન,
બાદી બનકે રહુગી તુમારી જે બદી હયેજરકી ગુલામ
કરે સખકો ગુલતાન ચલો પ્યારે પઠાન... ... આધ્યે

લાખી—

૯

ચલો દીલદાર મેરે સરદાર પ્યારી સગ
દીજે દેદાર છબીલે ચર ઉડાવો રંગ,
ખીછતું સેજ ડુલોકી ચાર તુમહી ખાતીર,
તુટાતુ પેહ જોખનકા ખ્હાર મેરે દીલખર. ચલો
ગવેપે હાથ રખો શીર સાથ ચલો ખુશ મન,
ઉડાના રહેલ જમાના ખેલ કરોજી ચમન. ચલો

જય.સિહ—કીયા ગુલતાન પ્યારી દીલખન તૂને મૂજકો,

રસાયા દીલ પરીમે કા કહુ તુજકો ચલો.

લાખી—

૧૦

આજ નશીબ દુમારા ખુલા, તુમ આયે જો ચારે જવાન અલખેલા.
દીલખર પ્યારે તુમ્હે વારી છેલ છબીલા પ્યારા. નશીબ.

નગમ નરમ છોટી એ છતીયાપે, સ્થિતે રમાતું એજ કરાવુ દીલદસ્ત-આજ
ચારે કુવર—વાહવા વાહવા મોરી જન દુહારી,
જયસીંહ— અને એવકૂદ તીનો હોગી અધિકી અસવારી. આજ.

લાખી —

૧૧

અધીખાનેમ લે જનકે ચારોકુ ડાલોરે,
હાર ગયે હેય ચૈશ્વર મેચ્ચે, છીન લો કપડે નમામ,
ડાલો ઇનકો કયદમેરે, અને હયે ચારો ગુલામ,
આટા પીમાવો લે જનકે જલમે ડાલોરે અધી
મજામુત હયે ત્રઉં મન મન ઇનકો, હરમ ખુશ પીસાત,
દુકમ મૂજામ નડી ચલે તો, ચખુક જલદી લગાવ;
મીનો ખીસે દેકે ધક્કા, યદાસે નીકાલોરે. અધી
લાથ પાકમેં જજીર જકડો. તગીલા ડેખી પહેનાવ,
આન પડે તેરી નોકરીમેં, હરમ કામ કરાવ;
કેદી બનવાઓ ચારોકુ જજીર ડાલોરે અધી

લાખી —

૧૨

મે ન માનુ ન માનુ મનાય, કબી મેં ન મનુ ન માનુ મનાય,
દરોગા પકડો ચારોકુ જકડો ચારોકુ જલદે મે ન માનુ
મારકે ડાસા છપલગાઓ, ચારો ગુલામોકુ યદાય દરોગા મે ન માનુ
શીર લે જનકે ડાલો જલમે, દેખો કબી ન છુટ જાય દરોગા મે ન મા

ચારે કુવર —

૧૩

હો પમે સાર આ ચાહે જે ચિત્ત પ નારી,
પરનારી પરનારી નર્કની છે જલ બારી, હો પામે
ધર ગૂણીકાનું છે વિપધર દરસમ,
મૂકસે ચર્ચુ એમા થાસે તેની ખવારી ખવારી હો પામે
પ્રભૂના ચોર થાસે વળી જગમા ગતસે,
જશે જમ હાથ ત્યારે ખેદ થાશે ભારી ભારી હો પામે
થયા ડામીશ જો કીધી હમે પરનાર પ્યારી,
લખને દાખસો આ ચાલજો સહ વિચારી. હો પામે

અંક બીજો.

લાખી—

૧૪

આધ્યેજ મેરે પ્યારે મોજ હાથમેરે.....આધ્યેજ૦
 દીલકે પ્યારે નેનુકે તાગે શીર કે હો સરદાર,
 પાઉ પડે ચેલ બાદી તુમારી, ચલો મેરે દીલદાર.....અધ્યેજ૦
 છોટી સી છતીયા નાનુક ચમેલી ખીલી રહી શુલબાગ,
 લીયો સુગવી પ્યારે રસોલે, ખેલો છખીલેજ કાગઆધ્યેજ૦

સખીઓ—

૧૫

આવો રંગે રમવા હહેરી લાલજીરે,
 આ તન મન ધન અગપી કરશુ ન્યાલજીરે. આવો૦
 તાજલ-વાલ ચતુરા ચચળ ગોરે ગાલજીરે,
 ધન હરવા ધુતારી કરતી તલજીરે આવો૦
 સખીયો—આવો સુદીર છેલ,
 તાજલ. -શો કર્યો છે ખેલ,
 સખીયો—રમવા રંગની રેલ, કરશુ કાઈ એક ટેલ,
 તાજલ —એમજ
 સખીયે—હા ? હા ? છેલ પધારો.
 તાજલ.—ચાલજીરે.....આવો૦

લાખી—

૧૬

દીલબર હુઈ મર્યે તુમારો દાસ,
 હાર ચૂકી ચો શરમે હો આપ હુમારે નાથ.....દીલબર૦
 માલ ખમના સબ હય તુમાગ,
 માલીક હો અબ આપ હુમારા,
 મફ કરો સાહેબજી કસુર એ બાદીકા ખાસ.....દીલબર.
 તામેદારીમે હાજર રહુગી,
 હુકમ અરમેયે કસુલ કઈગી,
 હાથ એલ પારીકા પકડકે લીયોજ પાસ.....દીલબર૦

તાજલ—

૧૭

હો મેમદા પ્યારી (૨) મે છો પ્રિયા અરીરે

લાખી—જક નાથને વાગીરે, ૧૧ ૩ ફે

તાજલ—વાહ સુદગી આણી,

પાંચા પ્રેમનુ પાણી,

લાખી—હુ તો 'તુ એ વાતથી અંજણી,

તાજલ—હગો વાકક કરીયુ,

લાખી—ત્યારે પ્રેમ'વાસા બગીચુ

તાજલ—વાહવા મીઠી વાણીડે . પ્રેમદા,

સખીયા—

૧૮

જૂંવા પ્યારી વ્રતની વેલા, કેવી ખીચેલી, જેડી ગામી ગદી આ

જોખ સકમ સંત્રામળ આ, શોભે જેઈ ચિત્ત છ'પીલોજ આ,

જુવો

પ્રીત ગત શુ વખાણુ એલની, જમેલી જેડી જોલની ધન્ય તે સુખી

જુવો જોલડી વાંધો વલડી મુખી રહો સદા

ધન્ય ધન્ય પ્યારી જેડી કેવો સારી પોતે જોધી કદાડી,

આનદની દલાળી વેજે પોતે આણી, ચઈ એની રાણી વાહા વાહા જુવો

દરેગો—

૧૯

ચલો કરો સખ કામ ઝપાટે નહિ તો ચા'મુકસે ફટકાડે

કેદીઓ—અરે હુ મારે

દરેગો—ચુપ રહો કાઠીર નહીતો ખુલ્લ જ્યાદા સટકાડે.

ચલો

એક રહે હો કયુ તુમ ગધે યાદ નહીં હે મેરા માર,

યાકુમ બાવા હયે તુમારા પહેલવાન બહાદૂર સફદાર ચલો

ખુલખુલ—

૨૦

૩૫ રસિક પ્યારા પ્રથ હુ પુહું તમોને

ક્યારી આવ્યા કયા જઓ છે પ્રિય કહો હમોને.

દાખવ્યુ શુર પુર રાક્ષસોને હાર કરી,

હોડારી દુખેથી અહીં મૂળને કૃપાજ કરી.

તાજલ—સુણુ તુ નાર આવ્યો છું હુ જોવા મુલપરી,

લેવું છે પુરુષ તેનું પ્રેમથી કહું છું ખરી,

૪૩ છુ માટે તેને વર્નમો તપાસ કરી,

પતો લાઓ ન હજી હાથે ઓકયો છું હુ ૪૪ી

બુલબુલ—ચિતાથી દુર થાઓ આવો તમે સાથ મ્હારી,
મેળાવું સ્હેજમા નક્કી તમેને શુભપ્યારી.

થાયે છે બેન એ મારીજ વળીબેન પછી,
મેળાવી આવુ લીધો ભેટ તે પ્યારો તણી,

તાજલ—ત્યારે તો ધન્ય માફ ભાગ્ય જે એ કાજ થાએ,

બુલબુલ—અરે પ્યારા એમાથુ કામ છે મોહોદુજ આહે,

ધાળવા પાડ મૂતે તક આ મળીજ સારી,

તાજલ—આલ આવુ છુ પરમ્તાનમે હુ સાથ તાહગી,

૨૧

બુલબુલ—પ્રેમનો ગાઠ બાંધા મરા રાજ, લીધો તમે પતી
પદવીનો આર્જ,

થાવો મૂળ સ્વામી સીંગતાજ પ્રેમની૦

શિયળવતી હુ છુ નારો નથી પરણી કોઇ સાથ,

પાણીચલણ કરીને પ્યાગ જાલો જમણો હાથ.. પ્રેમ૦

રસીયાજ રગ માહે ઝીલાવુ રામુ હૃદયમા રાય,

પ્રેમથી પોઢાકુ તમને યોવન બગોચા માયપ્રેમ૦

તાજલ—કમુલ કરે છુ પ્રેમથી હુ પ્યારી તારો હાથ,

ચુબન ચિત્તકર લઉજ તાઃ બલી બીડાવી પાથ

પ્રેમની૦

લાખી—

૨૨

હોય સતી સદગુણ જે નાગ, શિયળ આડી ઝોડો,

પતિ પ્રેમ એવાતણુ સાર સમજ સેવા જોડો,

મદગુણના સણગાર સજીવો ચોળી નીનિ પથરે,

મધુર વચન મુખવાસ કરીને રિઝાવો નીજ કથ શિ૦

ચણિયો ચચળ ચતુરમનો, વિવેક ચુડી હાથેર,

નેપુર નીજ વામી ભક્તિના વિનય વેણી માથ શિ૦

નિષ્કલંક ભાવે ચાંદલીયો પતિવ્રત મુખપર નુરરે,

નિર્ભજ મન રહે હાર ધારી જાભ વો નીજ કગ, શિ૦

લાખી—

૨૩

જાજરે લપટ દુર વડેશુ આ મૂખ બણી જાજરે.

જાજ

વાહ વહરે, વિકાદી રૂપ રીતી શું આ ગુરતણી જામો
 સર્મ તજને શું ધર્મ ચુકે છે, ખરસમ વણુવિચારે ભૂકે છે.
 બખટ મતિ થાએ ફર.....વદે
 શિષ્ય પ્રત્યે શું આછે ગુરધર્મ, શું તુજને શોભે છે આતુ કર્મ
 વિચારી જો નીજ ઉર..... વદે
 હજી પ્રતીક્ષા રાખુ છુ હુ તારી, ચહ્યો જ મહેલથી બાગ
 આ વારી,
 નહિ તો થશે ચકચૂક..... વદે

સાખી—

૨૪

ધિક્કાર ધિક્કાર ધિક્કાર નીચ અને છે કેમ ગમાર તુ
 અને છે કેમ ગમાર તું થાએ છે કેમ બદ્ધાર તુ ધી
 ધિક્કાર ધિક્કાર નાગ જેવા ગુરુઓને, ફીટ ફીટ નાગ જેવા ગાઓને
 ન ધાવતુ ન સારતું પામે એમા લગારતુ .. ધિક્કાર
 તજતુ કામી કુતરા, મનન ખોટા ધાર,
 કંઈક ગયા જખ મારતા, જમને હાથ ઝપાટ.
 અને હ કેમ ગમતુ તુ 'ર' ધિક્કાર

પરીચો—

૨૫

જગીયે પ્યારો સખી હમારી નિદ્રાથી મુક્ત થાઓ,
 સહીયે સંગે રમવા રંગે પ્રિય પ્યારો પાસે આવો,
 હ્યો સુખ લવો પ્રેમ બનાવો ગીત મધુરા સુખ ગાવો
 ચહનીમા ચિત્તહરી આવો હૈયે હોશ ધરી,
 રમીયે બાગમા ફરી વિનોદની વાતો ફરી,
 આનંદથી ઉર ભરી વિરામ પામીયે ઠી, નાચ રમ ઝલકરી.
 જગીયે

પરીચો—

૨૬

સુણુ પ્રીય સખી, છે અમને એ અનણુરે,
 કોણુ આ દાર આવ્યુ સાર નથી લગાર હમને બાળ સત્ય
 છે અમ વાણુરે...સુણુ
 પક્ષી નવ પજે, છે એવો આપ બાગરે, કોણુ હામ ધરી
 આ હામ કીધુ કામ આવી આમ.

ધરી ગયો એવાણે... સુખી
 બુલબુલ-સત્ય સુંદરી,

પરીચો-એ પાત એ મંદરી, નહદેમ ધારે મુ... સુખી

બકાવલી—

૧૭

આત્મે કમી ગયો છેલ મારે ચિત્ત,

બભાવી નાંખી, બુલબુલ કીધી બમીત, ... આનો

ચયજ ચિત્તરે ચિત્તમ ચોક્કયા, મ્હારા સુંદરી રયામ,

કહોને બહાલા ક્યારે મળસો શાન્તજ કરવા કીમ,

રસીલા છપીલા રગીલા હોશીસા આગોને આરામ .. મના રો

બકાવલી—

૨૮

નાંખી છે પ્રેમની શંશીરે બહાલાજ તમે નાખીછે પ્રેમની કાશી,

વાયેણુને કીધી માખીરે... ... પ્રેમની

બહાલાજ વશીકરે છેલ મેં ચલાતી, બુલાજ તમે બાનજ

મારું બુલાવી,

દીધુ મનકુ ડોલાવીરે... ... પ્રેમની

પીધુ પીધુ મન પોકારે સુઝે ન કામે કામ, વસો વધુ ના જગમે

છે અવળાં એકાદ,

ચટપટી ચિત્તમાં થાએરે... ... પ્રેમની

મોહનવર મારા સુકી દો હવે હાંશી, અસજેલા થાએ યોવન

આગના વિલાશી,

સુજ હૃદય કમળના વાશીરે... ... પ્રેમની

તાજલ—

૩૯

— કાયલડી મધુરી શી ગાવે (૨) રસિક વાણી વનિતા સુણાવે,

ચિત્તહર ચિત્તકુ ડોલાવ

સુદર સરત સારી ગિજળી ચમકે જ્યા મોરાએ લોભાવે.

હા કાયલડી

નાળુક પૂતલી કેરી કટી લયકાવે, ધામી ધામી આવે મીઠી

મોહ ઉપજાવે,

પુર્વજાન જોવનપર મોરી બહાલી મોરી પ્યારી બેઠી લે ભાવે

કાયલડી

બકાવલી—

૩૦

હાય અચાનક કેર રૌ મૂજપર, વરમાવે હાથર
 બર દરિયે જઈ પડ્યા મૂજ પ્રાણ,
 પેરણુ થઇ આ માવડી મ્હારી, દીધા નાથ ઠરી બર૦
 વિયે મ સદાનો કરાઓ પતિથી, હવે મૂજ ગતિ શી બર૦
 સુખની નૌકા સિંધુ જતાં, દુરી અથડાતાં. બર૦
 ચોમેર દુઃખ દવ સળગ્યો વિઠાઈ હું વચમાં ઘેરાઈ બર૦

અંક ૩ જો.

બકાવલી—

૩૧

રાગા મેતો જોગન બન જાતું, પીડને કારન બાસે બજમ લગાતું મેતો
 વેળા જત વગાડુ વન વન નાથ નામ સુન ગાતું મેતો
 હાયોમે તુખી ગતે અગ છાલા, અગપર બજમ રમાતું મેતો
 ગીરી પરવતને શુશાગા જબને, પીક પીક શળદો પોનાર. મેતો

ફકીર—

૩૨

બગલા કયસા બનાયા અજબ, કે ચારો અલ્લા નખી બજસો.
 ઈસ બગલેકુ દશ દરવાજા, ખીચ પવનકા થભાહયે,
 આવત બવન કોઇને દેખે, ઓડી બડાહય અચારે. બગલા
 મીટો સુન સુન મહેલ બનાયા, લોક કહે ધર મેરા,
 નહિ કશુ તેરા નહી કશુ મેરા, ચીડીયા રેન બસેરા. બગલા
 પાનીકા પરપોટા જયસા, તેસા એ ધર તેરા,
 અનમે હાડ ચમે જમ હસા. તબ બહા રહેગા ઠેરા. બગલા

બકાવલી—બુલબુલ—

૩૩

દરસણુ દયો અમને દાસીને મારા રાજરે
 હો પીક પીક પોકારી તારી જપુ જમ માળાજી.
 વન વન વાહાલા તારી વેળા વગાડીએરે,
 કહે બોલીને કય કથજરે, મારા
 તુજવિણુ વાહાલા મારા સુના મદીરીયારે,
 સુની સેજોમા નીંદ્રા ન આવે, મારા
 તુજ વિણુ પ્યારા નહી બોજન આવેરે,
 દયા લાયો દાગની શીરતાજ, મારા

છંગી--

૩૪

હુતો દીલ રંગી બહુ બંગી છંગી છું છટકેલી નાર,
મચકો કરતી મન હરી હૈં મારીને અચસાર. છંગી.
સજી સોળ સહુગારો લટકા કરેતી જાણુ મળર,
લોભાતુ દહેરી લાલાઓને મારી પ્રેમ કટાર— છંગી.
જાણુ દર્શણને બહાને કોઈ પ્રવળ કરવા ચાર,
વળી બાણુ ગરમે રમવાને ત્યા સોધુ ભંચાર છંગી.

લાખી--

૩૫

દીનનાથરે દાસીની દયા દીલ ધરો
દાસીની દયા દીલ ધરો (૨) દીનાં
દપતીને શ્રીદ વિયોગ સખો, દયા દુષ્ટે દામોદર ઝામો,
દુઃખ આ હરો (૨) દીનાં
જય જીવાની એળે મારી, વીરહ વિદ્યર હો મારો,
જેબન ઝો, ઝરી જય જેબન ઝરો દીનાં

લાખી--

૩૬

હિંમ પછે જલે તેરા ધામ,
જલે તેરા ધામ સોધી લેને સતિતારામ હિંમ
આગ લમો તેરે પીઞરકુ મત પાના આગમ,
જલ જલ ભરમ બને ધર તેરા બજલે તું હરના નામ જલે
હાડ ચામકા અથ બનાયા શીરતા ગામો ગામ,
કાળ ચોધરી સવાર હેડે, એક દીન લેગા જન જલે
માઈ બાપ સજ દુકે હય, જુઠી હય દુનીયા દામ,
બજલે ભોળા સજુ મનવા, અતીચગ પદરી પામ જલે

સર્વ--

૩૭

ત્રીપુરાસી જયકરી દષ સારી આહા ભોળાનાથ,
થયા અતી પ્રમન પ્રમન તાહ જય સકર,
બગ રગ શીર મગા ધારી રૂઢ મુઢ નદી અસવારી
પ્રિયકર જયકર સજુ હર હર પ્યારા પ્યારા છો હમારા,
લોચનના તારા તારા વાહ વાવા સજુ દેવા ત્રીપુરાસી

૩૮

આવો આવો ને સુગર સ્યામ ગોઝી વાગારે
 આને રંગે રમવા જામ હેલ હોમાગારે
 હા સજ સેજ સજમાર મોરલી
 વાટલડી જોતી નોર હેમ
 કરા કપા વીલુંદન નાથ મોરલી
 આવો ગરબે રમ્યો સોય હેલ
 કરી કરણા ફૂલ ચદ મોરલી
 આવો ગોતીયોને જાનદ હેન
 પૂરો પ્રીતમજ કાઠ મોરલી
 કરગરી કહે રણછોડ હેમ

સાખી

ધન ધન આને ઉગીઓ સીવાળીનો દીવ.
 પ્રાના નાજ કાળે લકના છે સૌ લીન આવો

વાણી ૪

કરેક જાતના ચોખા જેવા કે, ખીરંજી,
પૂરી, ગાયમ એકદાણી, છરપટણી, બં.
ર, કેરવેલ, દુધપાકને સાર કોચી, સા-
ડાગી, કાસમન પોણીઆ. > . . . બા-
રજેરે મળી શકશે. બાવ બણા કીદાપત
એકવાર મગાવ્યામાં ખાવી થશે. જ-
ન કીદાપત બાવે આપવામાં આવશે.
રો બણીજ તાકીદથી તથા ખાતીપૂર્વક બ-
તી.

અનાજના દુકાનદારો તથા ગૃહસ્થોને વિનંતિ કરવા-
માટે છે કે હમારે લાં જથામંધ પહેલા નંચરના એકદા
, વગર છુકાના ચોખા વેચવામાં આવે છે. માલ ચોખા
ને એકજ કીમતે વેચવામાં આવે છે. એકવાર મગાવીને
ખાતરી કરવા વિનંતિ છે હાતમાં અનાજ ભરવાની મેસમ,
સખમ હમારે લાં બણા સરસ જૂતો તથા નવો બન્ને
પૃથક આવેશે છે તેની તપાસ કરવાથી ખાતરી થશે.
રક પડશે.

ગાલ કીલાલાઈ,

—મુરત.

